

ZÁKLADNÍ RESTAURÁČKOVÝ PRŮZKUM RESTAURÁČKOVÝ ZÁMĚR

**Centrální dřív se sochou,
kašny se sochou sokolníka v Sokolově**

2006

ART KODIAK s.r.o.

Mgr. Jiří Fiala
akademický sochař a restaurátor

Mgr. Marcel Hron
akademický sochař a restaurátor

Památkový dohled: NPÚ

Počet vyhotovení restaurátorské dokumentace: 3

Místo uložení restaurátorské dokumentace:

1x Národní památkový ústav

2x Městský úřad Sokolov

Dokumentace je chráněna ve smyslu zákona číslo 89/1990 sb. v úplném znění (autorský zákon) s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má Národní památkový ústav.

Dokumentaci vypracovali: **Mgr. Marcel Hron akad. soch. a rest.**

Školní 639/II, Rokycany 337 01

tel.: 603 851 979

rest.licence MKČR k č. j. 6.795/97

a

Mgr. Jiří Fiala akad. soch. a rest.

Zvíkovec 71, 338 10 Zvíkovec

tel.: 603 552 475

rest.licence MKČR ad 8122/98

Obsah:

I. Lokalizace památky

II. Údaje o památce

III. Údaje o akci

IV. Popis památky

Restaurátorský průzkum

Restaurátorský záměr

Grafická dokumentace

Autor grafické dokumentace:

Fotodokumentace

Autor fotografií: Mgr. Marcel Hron a Mgr. Jiří Fiala, Štěpán Kučera

Počet stran textu: 11

Počet stran fotodokumentace: 18

Grafická úprava: Bc. Šárka Kasalová

ART KODIAK s. r. o.

Školní 639/II

337 03 Rokycany

IČO: 26376351

DIČ: CZ26376351

tel a fax: 371 580 738

mobil: 739 022 682

I. Lokalizace památky:

1. Obec: Sokolov
2. Kraj: Karlovarský
3. Název objektu: Rejstříkové číslo objektu: 15035/4-549

II. Údaje o památce:

1. Materiál: pískovcová arkóza, chebská žula
2. Datace: 1674 a mladší úprava

III. Údaje o akci:

1. Vlastník památky: Město Sokolov

IV. Popis památky:

Jedná se o středovou část kašny, kterou tvoří spodní podstavec s florálním motivem, tordovaný sloup s vinoucími se listy, korintskou hlavicí s maskarony, kruhovou piscinou a na podstavci stojící sochou sokolníka.

Restaurátorský průzkum

I. Úvod:

Restaurátorský průzkum kašny byl prováděn v souvislosti s prováděním restaurátorského zákroku. Průzkum se zaměřil na posouzení celkového stavu kamenného materiálu, který byl hodnocen z hlediska jeho hloubkové degradace, poškození prvků modelace a charakteru předchozích oprav. Průzkum je dále zaměřen na přesné určení různých druhů poškození a jejich technického a technologického řešení.

Kašna se sochou sokolníka – celek

II. Rozměry díla v mm

Socha sokolníka: výška 1760, šířka 900, hloubka 450 (+ podstavec 360 x 440 x 500)

Piscina: výška 300, šířka 2140, hloubka 2140

Hlavice: výška 500, šířka 750, hloubka 750

Dřík s podstavcem: dřík s plintou – výška 1970, šířka 850, hloubka 850,
podstavec – výška 440, šířka 840, hloubka 840

III. Popis poškození:

Celek sochy s podstavcem, vpravo detail podstavce s dnes již vyplněným prostupem pro vodoteč

Socha s podstavcem

Skulptura je tvořena vlastní mužskou figurou v kabátci stojící v kontrapostu s pokrčenou pravou nohou, s levou rukou pokrčenou s vytočeným zápěstím opírajícím se o bok a pravou rukou pokrčenou, třímající spodobně dravého ptáka. Na hlavě má figura široký klobouk. U nohou je ztvárněn sedící lovecký pes.

Socha sokolníka je provedena z jednoho kusu křemenného pískovce, jedná se o kopii datovanou 1902 dle originálu z roku 1674. Povrch kamene byl v minulosti patinován (zesvětlován) barvou v odstínu srnčí hnědi, která zakrývá silné znečištění černou krustou. Socha je nekvalitně tvarově zpracována, zadní část klobouku, nos hlavy a další místa jsou doplněna tmelem. Tmely byly probarvovány do odstínu tmavě šedé až černé, tak aby korespondovaly se znečištěným povrchem kamene.

Podstavec sochy byl v minulosti kamenicky upraven a jeho původní tvar není dohledatelný. Středem podstavce je prochází otvor pro vodoteč.

Piscina

Kruhová piscina s konkávní vyhloubenou vanou s bočním lemem a ze spodní strany tvarovanou konvexní kanelurou je provedena z jednoho kusu kamene se středovým prostupem.

Piscina je provedena z chebské žuly, vnitřní část byla novodobě vyplněna betonovou stěrkou. Kamenný materiál je roztrhán trhlinami, které byly v minulosti fixovány pomocí měděných kramlí. Materiál kamene je značně hloubkově degradován a ztrácí vlastní soudržnost. S ohledem na specifiku skladby má jeho konsolidace pomocí organokřemičitých prostředků omezenou účinnost.

Povrch kamene byl v minulosti patinován (zesvětlován) barvou v odstínu srncí hnědi, která zakrývá silné znečištění černou krustou. Povrch vykazuje četné tvarové defekty, které byly v minulosti doplněny tmelem. Tmely byly probarvovány do odstínu tmavě šedé až černé, tak aby korespondovaly se znečištěným povrchem kamene.

Hlavice

Zdobná korintská hlavice tvořená pod abakusem stočenými rohovými a středovými volutami, pod kterými jsou provedeny z motivu palmového listoví vycházející maskarony, ze kterých vycházely původní výtrysky vodoteče, je provedena v přírodním pískovci (jedná se s největší pravděpodobností o originál datovaný k roku 1674). Povrch kamene byl v minulosti patinován (zesvětlován) barvou v odstínu srnčí hnědi, která zakrývá silné znečištění černou krustou. Hlavice je kvalitně tvarově zpracována, četná místa jsou doplněna tmelem. Tmely byly většinou probarvovány do odstínu tmavě šedé až černé, tak aby korespondovaly se znečištěným povrchem kamene.

Tordovaný sloup s plintou, vpravo detaily zkoušek snímání druhotné patiny a zeslabování černé krusty a detail podstavce

Dřík s plintou a podstavcem

Zdobný tordovaný (šroubovitě se stáčející) sloup je tvořen vlastním tělem dříku s tordováním, kdy se v konkávní linii pne motiv vinné révy a zdobnou patkou s motivem vyrůstajících palmových listů přecházejících až do vlastního těla dříku.

Plintus je k tělu dříku a podstavci připojen pomocí průběžných čepů.

Podstavec je zdoben florálním motivem a navazuje na spodní podstavcovou část osazenou ve středu nádrže, která byla v minulosti obložena žulovými deskami, k této části byl podstavec přiojen pomocí dnes silně korodovaných čepů.

Sloup s patkou, plintou a podstavcem jsou provedeny z přírodního pískovce (jedná se s největší pravděpodobností o originál datovaný k roku 1674). Povrch kamene byl v minulosti patinován (zesvětlován) barvou v odstínu srnčí hnědi, která zakrývá silné znečištění černou krustou. Tordovaný sloup je kvalitně tvarově zpracován, četná místa jsou doplněna tmelem a dnes již dožilými kamenickými filuňky. Tmely byly většinou probarvovány do odstínu tmavě šedé až černé, tak aby korespondovaly se znečištěným povrchem kamene. Povrch modelace vykazuje četná mechanická poškození, čepy jsou zkorodované.

Celek nádrže, detail betonové výplně dna a podstavce z žulových desek, který ukrývá původní kamenný podstavec

Nádrž se středovým podstavcem a dvěma schodišťovými stupni

Nádrž kašny je provedena z osmi žulových bloků spojených v rozích do pravidelného osmiúhelníku, spojení jednotlivých bloků je provedeno bez kamenických zámků a spáry jsou vyplněny cementovou maltovinou. Na čele bloků je provedeno reliéfní geometrické členění (z rohů rámování vycházející diagonální pásy v průsečíku přecházející do motivu centrálního kruhu), madlo je tvarově pohledově odděleno jednoduchou profilací. Nádrž obepíná žulové schodiště tvořené dvěma stupni.

Středový podstavec z žulových desek ukrývá původní podstavec. Druhotně bylo v úrovni horní části umístěna vnější vodoteč s vyústěním vody.

III. Vyhodnocení:

Památka vyžaduje bezodkladný komplexní restaurátorský zákrok.

Restaurátorský záměr

I. Cíl prací:

Cílem restaurování je přispět provedením nutných restaurátorských, konzervačních a následně vodoinstalačních, elektroinstalačních a stavebních prací k celkové rehabilitaci stavu památky při zachování jejích uměleckohistorických hodnot. Restaurátorské a ostatní práce budou soustředěny na provedení odstranění nevyhovujících nátěrových a hydroizolačních vrstev z povrchu nádrže, konsolidaci kamenného materiálu, plastické doplnění chybějících částí a zejména hydroizolace nádrže kašny, provedení nové vodoinstalace dle historické fotodokumentace dokumentace a osvětlení.

II. Návrh koncepce restaurátorského zásahu:

S ohledem na historickou hodnotu kašny budou restaurátorské práce prováděny s koncepcí konzervačně rekonstrukční, s tím, že bude respektován dochovaný stav originálních a hodnotných částí díla.

Nádrž kašny bude jako celek restaurována na místě pokud to bude možné bez provedení celkové demontáže (případnou nutnost demontáže je možné určit až po odbourání betonové výplně dna). S ohledem na nutnost rekonstrukce vodoinstalace bude provedena deinstalace centrálního prvku.

Povrch kamene bude zbaven druhotných zásahů a depozitů tak aby bylo umožněno vyznění barevnosti a struktury kamene. Barevné retuše budou prováděny lokálně, tak aby umožnili vyznění barevnosti a struktury kamenného materiálu

Nově prováděné doplňky a tmely budou omezeny na zajišťující a jen v nejnutnější míře tvarově rekonstrukční plastickou retuš, případně doplnění větších částí pro zachování funkčnosti. Smytá modelace nebude v plné míře rekonstruována do původního stavu.

Vodoinstalace a elektroinstalace bude provedena nově, s využitím stávajících prostupů a šachet. Způsob chrlení vody bude proveden dle původních otvorů, případně dle historické dokumentace s ohledem na stav kamenného materiálu.

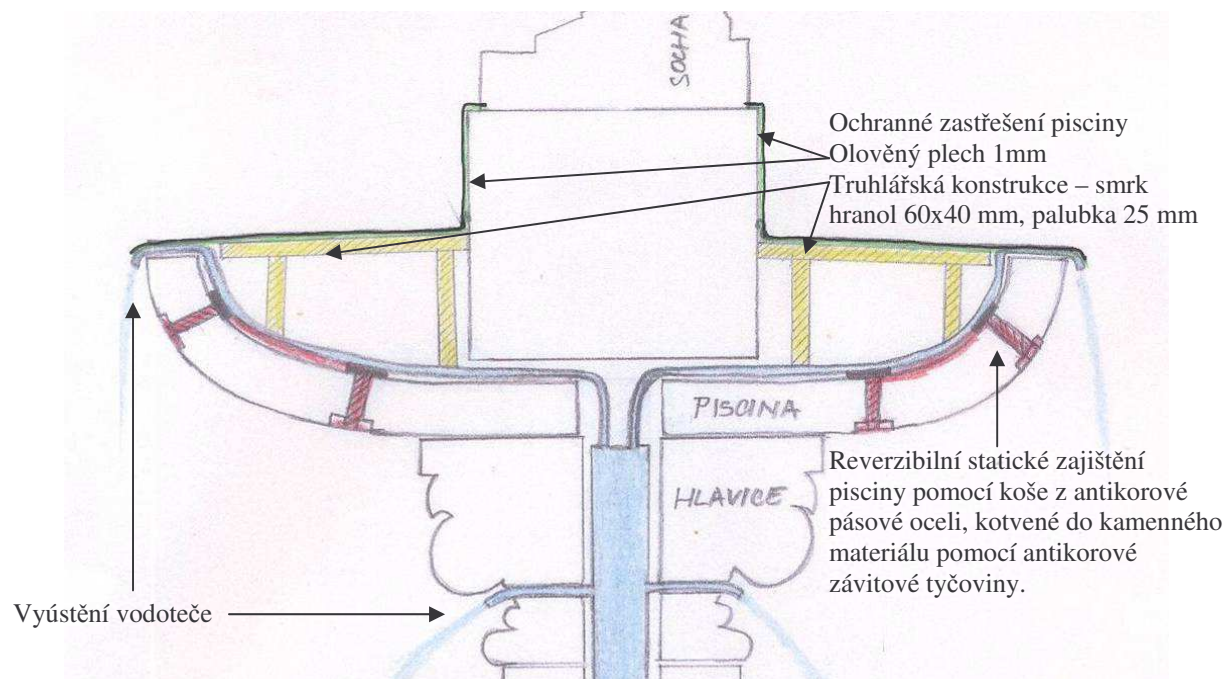
Návrh vodoteče

V souladu s nálezy původních prostupů je zřejmé, že původně byla voda směřována do úst maskaronů v hlavici sloupu, kde vytryskávala proudem směřovaným do spodní nádrže kašny, dále do horní piscíny, kdy se voda přelévala přes horní okraj zpět do spodní nádrže a s největší pravděpodobností do původní sochy či jiného prvku původně instalovaného nad piscínou (s ohledem na umístění prostupu v bloku podstavce pod sochou).

S ohledem na dnešní stav kamenného materiálu žulové piscíny je nutné realizovat vodoteč takovým způsobem, který zabrání poškozování piscíny povětrnostními vlivy, ke kterému dochází zejména v zimním období v souvislosti s vymrazovacími cykly. Z tohoto důvodu bude provedeno v těle piscíny statické zajištění a ochranné zakrytí olověným plechem. Vodoteč bude vyústěna z piscíny pomocí trysek umístěných pod oplechováním.

Nahoře návrh vodoteče dle dochovaných otvorů, dole návrh řešení statického zajištění a zakrytí pisciny

II. Návrh postupu restaurátorských prací a specifikace použitých materiálů

Středový dřík s piscinou a sochou sokolníka

Po provedení vstupní fotodokumentace se budou práce soustředit na provedení transferu všech prvků středového dříku mimo základní podstavec.

Dále budou provedeny zkoušky čištění a snímání druhotných povrchových adjustací, jejichž výsledek bude konzultován se zástupcem NPÚ.

Nesoudržná místa kamenného materiálu budou lokálně prekonsolidována (Funcosil 300, Remmers)

Bude provedeno sejmutí nefunkčních a materiálově nevhodných tmelů a zbytků spárování a odstranění již nefunkčních kovových armatur.

Odstranění nevhodných cementových šlikrů a barevných nátěrů z povrchu kamene bude provedeno kombinací chemické a mechanické cesty (v první fázi aplikací odstraňovače AC , Aqua, čištění pomocí tlakové vodní páry – kranzle therm 870, případně parní vyvíječ Ecovapor – tlak bude regulován tak, aby nedocházelo k vymývání zrn, následně budou mechanicky odstraněny cementové šlikry pomocí mikrotryskání – Sandmaster FG restauro, po té bude provedeno chemické zeslabení černé krusty pomocí prostředku Granipur (žula), následně Schmutzloser – Remmers (pískovec)..

Nízká vegetace bude před provedením čištění ošetřena biosanačním prostředkem (Porosan, Aqua).

Míra čištění a zeslabování krust bude konzultována s odborným dohledem.

Bude provedena konsolidace kamenného materiálu (Funcosil 300, Remmers) a injektáže trhlin (Funcosil 500 STE, Remmers, v trvale zavlhlých místech - Ledan).

Plastické retuše budou provedeny tmelem na minerální bázi (Petra, Aqua), probarvovaným ve hmotě železitými pigmenty (Bayferox, Aqua).

Spárování bude v jádře provedeno trasovou maltou (TM 5, Schwenk), v pohledových místech bude provedeno spárování hydraulickou vápennou maltou (SPH – K, Schwenk).

Ponechané původní a nově provedené plastické retuše stejně jako neodstranitelné tmavé depozity krust budou lokálně korigovány barevnou retuší provedenou pomocí železitých pigmentů (Bayferox, Aqua) pojených akrylátovou disperzí Sokrat 2802 A, případně akrylátovou pryskyřicí Paraloid.

Bude provedena hydroizolace vnitřní stěny pisciny vyložením olověným plechem na pomocnou dřevěnou konstrukci. Statika horní pisciny bude zajištěna pomocí konstrukce z antikorové pásovinu a antikorové závitové tyčoviny – viz grafická dokumentace.

S ohledem na trvalé zavlhčení objektu kašny bude provedena hydrofobizace lokálně na nejexponovanějších částech (při celkové hydrofobizaci dlouhodobě namáčených prvků z kamene může docházet k rekystalizaci migrujících solí pod hydrofobizovaným povrchem, která způsobuje degradaci kamene).

Po provedení restaurování nádrže kašny bude provedena zpětná instalace centrálního dříku s piscinou a sochou sokolníka a napojení vývodů vodoinstalace dle zvoleného řešení.

Nádrž kašny

Po provedení vstupní fotodokumentace se budou práce soustředit na provedení sond založení kašny a hloubky dna. Ve vnitřním prostoru nádrže budou provedeny sondy za účelem odhalení původního dna.

Nesoudržná místa kamenného materiálu budou lokálně prekonsolidována (Funcosil 300, Remmers)

Ze dna bude vysazen centrální dřík s písčinami. Bude provedeno odstranění desek obkládajících spodní středový podstavec umístěný v nádrži kašny, vyjmutí originálního podstavce a bude vybourána betonová mazanina dna. Následně bude provedena revize základů kašny ve spolupráci se statikem, dle závěrů revize bude vypracován návrh opatření pro případné statické zajištění kašny.

Odstranění nevhodných cementových šlikrů a barevných nátěrů v nádrži bude, v místech budoucího zakrytí olověným plechem, provedeno mechanicky pouze do míry nutné pro obnovení prodyšnosti kamenného materiálu. V pohledových místech budou nevhodné fragmenty nátěrů zcela odstraněny. Fragmenty nevhodných barevných nátěrů budou odstraňovány chemicky certifikovaným prostředkem (přesný typ odstraňovače bude určen po provedení zkoušek). Chemicky neodstranitelné depozity budou následně citlivě sejmuty mechanicky.

Poté budou provedeny zkoušky čištění a zeslabování vrstvy vodního kamene a krust z povrchu kamenného materiálu. Lze předpokládat čištění pomocí tlakové vodní páry (kranzle therm 870, případně parní vyvíječ Ecovapor – tlak bude regulován tak, aby nedocházelo k vymývání zrn) v kombinaci s chemickým odstraněním závoje z vodního kamene nasyceným roztokem kyseliny citronové aplikovaným v gelu (karboxymethylceluloza). Zeslabování krust bude provedeno lokálně pomocí mikropískování jemného abraziva (Sandmaster FG restauro, abrazivo – mletý vápenec). Nízká vegetace bude před provedením čištění ošetřena biosanačním prostředkem (Porosan, Aqua).

Míra čištění a zeslabování krust bude konzultována s odborným dohledem.

Bude provedeno sejmutí nefunkčních a materiálově nevhodných tmelů a spárování ze stěn nádrže a odstranění již nefunkčních kovových armatur.

Bude provedena konsolidace kamenného materiálu (Funcosil 300) a injektáže trhlin (Akemi Wasserhell, v trvale zavlhčených místech - Ledan).

Plastické retuše budou provedeny tmelem na minerální bázi (Petra C, Aqua), probarvovaným ve hmotě železitými pigmenty (Bayferox, Aqua). V jádře budou spáry vyplněny trasovou maltou (TM 5, Schwenk), v pohledových místech bude provedeno spárování hydraulickou vápennou maltou (SPH – K, Schwenk).

Ponechané původní a nově provedené plastické retuše stejně jako neodstranitelné tmavé depozity krust budou lokálně korigovány barevnou retuší provedenou pomocí železitých pigmentů (Bayferox, Aqua) pojených akrylátovou disperzí Sokrat 2802 A, případně akrylátovou pryskyřicí Paraloid.

Dle vyhodnocení nálezu po odstranění dna bude provedena vodoinstalace a elektroinstalace technologie kašny, vyspádování dna nádrže, zpětná instalace centrálního dříku s piscinou a sochou sokolníka. V místech aplikace olověné vany bude provedena separace povrchu kamene karboxymethylcelulózou a vyrovnaní povrchu kamene stěrkou na

vápenné bázi, povrch stěrky bude finalizován stěrkou na cementové bázi tak, aby nedocházelo k reakci vápna a olověného plechu.

Bude provedena hydroizolace vnitřních stěn nádrže vyložením olověným plechem. K vnitřní stěně nádrže bude v místě ukončení oplechování horizontálně (cca 10 cm nad předpokládanou hladinou vody) osazena pomocná antikorová armatura (antikorová pásovina rozměr 5 x 40 mm průběžně po celé délce nitě strany nádrže) pro kotvení olověného plechu. Antikorová pásovina bude kotvena do spar mezi jednotlivými kamennými bloky stěn nádrže a do vrtů provedených v kamenných blocích o maximálním průměru 12 mm. Mezi povrchem kamene a antikorovou pásovinou bude ponechána dilatace cca 3 mm pro zahnutí a temování olověného plechu. Toto řešení umožňuje aplikaci oplechování nádrže olověným plechem bez nutnosti vyřezání žlábků do originální hmoty kamene.

Na závěr bude provedena montáž osvětlení a zkouška technologie.

S ohledem na trvalé zavlhčení objektu kašny bude provedena hydrofobizace lokálně na kamenném stupni a madle nádrže (při celkové hydrofobizaci dlouhodobě namáčených prvků z kamene může docházet k rekrytalizaci migrujících solí pod hydrofobizovaným povrchem, která způsobuje degradaci kamene).

Stavební práce, vodoinstalace, elektroinstalace:

Stavební práce budou omezeny na provedení bouracích prací – vybourání stávajícího betonového dna a provedení nového betonového dna vyspárovaného dle požadavků dodavatele technologie vody.

V případě nutnosti rozebrání nádrže kašny bude rozsah stavebních prací určen ve spolupráci se statikem.

Bude provedena vodoinstalační technologie a elektroinstalace s využitím stávajících prostupů, šachet a přípojek.

Bodové osvětlení ze dna nádrže kašny bude provedeno tak, aby nedošlo k narušení olověné vany.

IV. Závěr:

Vzhledem k vysoké památkové hodnotě objektu je bezpodmínečně nutné, aby restaurátorské práce byly prováděny odborným restaurátorem s příslušnou licencí MKČR. Veškeré ostatní práce prováděné při rekonstrukci kašny musí být prováděny pod dozorem restaurátora.

Prováděné práce a nálezy je nutné průběžně fotograficky dokumentovat.

Restaurátorská zpráva bude obsahovat vedle popisu postupu prací rovněž případné doplňující restaurátorské průzkumy prováděné v souvislosti s novým nálezovým stavem zjištěným v průběhu realizace restaurátorských prací.

Restaurátorská zpráva bude obsahovat doporučený režim údržby památky schváleným odborným dozorem pracovníků NPÚ. V zimním období je v případě aplikace olověného oplechování nutné zakrývat nádrž kašny přístřeškem.

Restaurátorský průzkum a záměr může být upraven po konzultaci s odbornými pracovníky NPÚ a investorem.

Rokycany 19. 11. 2006

Mgr. Jiří Fiala
akademický sochař a restaurátor

Mgr. Marcel Hron
akademický sochař a restaurátor

FOTODOKUMENTACE